

GÂNDIREA LATERALĂ LA VÂRSTA PREȘCOLARĂ

Prof. inv.preșc. Camelia Cușnir

G.P.P. C.N. "M. Eminescu", Suceava

Gândirea constă într-o succesiune de operații care duc la dezvăluirea unor aspecte importante ale realității și la rezolvarea anumitor probleme.

Conceptul de "gândire laterală", reprezintă o nouă provocare pentru cadrele didactice din învățământul preșcolar, în special prin implementarea acestei metode, tehnici, mod de gândire, într-un context specific și facil preșcolarilor.

Ca și cunoscute avem creativitatea, intuiția, dispoziția, prevăzute de acest proces deliberat și unele dintre metode deja utilizate în activitatea didactică, precum brainstormingul, metoda pălăriilor gânditoare, folosite des în forma cea mai atractivă, plăcută copiilor și anume jocul.

Jocul reprezintă acea activitate în care se produc principalele procese legate de învingerea "egocentrismului cognitiv", definită astfel de J. Piaget ca fiind principala calitate a gândirii copiilor de vârstă preșcolară.

Formele de joc îl pun pe copil în situația de a stabili legături între fenomene, gândirea la această vârstă având un caracter intuitiv.

Gândirea laterală operează într-o etapă mai timpurie decât gândirea verticală, din acest motiv putem considera că se pretează vârstei preșcolare.

Pentru o mai bună înțelegere a gândirii laterale este necesară realizarea unei analize privind diferența dintre cele două gândiri : cea verticală cu care suntem obișnuiți și cea laterală.

În primul rând am putea afirma că în timp ce gândirea verticală este selectivă, gândirea laterală e generativă.

Gândirea verticală alege abordarea unei căi de urmat, pe când gândirea laterală urmărește să genereze noi abordări. Astfel, gândind vertical, avem un scop clar, o cale aleasă, ca fiind cea mai

bună în rezolvarea unei probleme, folosind o abordare concretă. Gândind lateral, se presupune o continuă mișcare, schimbare, înaintare fără un scop anume sau pe o cale clară, prestabilită, iar rezolvarea unei probleme reprezentând deschiderea de noi perspective, oportunități, declanșând remodelare. Însuși cuvântul ”lateral”, presupune mișcare într-o parte și alta, pentru a genera modele alternative.

”Adeptul gândirii verticale spune: ”Știu ce caut.” Adeptul gândirii laterale afirmă: ” Caut, dar nu știu ce caut, până când nu găsesc. ” Edward de Bono

Alte diferențe dintre cele două, ar fi: prima este secvențială întrucât urmărește pași prestabiliți, e fixă, rigidă, a doua face salturi, nerespectând o succesiune clară, caracterizată fiind prin flexibilitate.

Din perspectiva gândirii laterale, orice întâmplare neașteptată este primită cu bucurie, neexistând negațiile care apar în gândirea verticală cu rolul de a bloca drumurile irelevante.

Propun experimentul *”Apa și uleiul”* spre exemplificare privind abordările din perspectiva fiecărei forme de gândire. Astfel, se dau copiilor materialele necesare (pahar, apă, ulei) și li se comunică pașii de urmat: amestecarea celor două lichide cu bețișorul și constatarea că ele de fapt nu se amestecă. Asta ar fi din perspectiva gândirii verticale. Considerând-o pe a doua, le sunt date copiilor materiale și sugestii. Astfel, copiii sunt lăsați să descopere, de exemplu să adauge mai mult sau mai puțin ulei și să constate ei ce se întâmplă, să le amestece cu bețișorul, creând o tornadă într-un pahar, sau să miște direct paharul în anumite direcții, să adauge culoare, pentru efecte spontane și deosebite.

O regulă foarte importantă a gândirii laterale, atunci când este pusă în practică prin diferite exerciții, este responsabilitatea cadrului didactic de a accepta toate variantele date de către copii, fără a le judeca. Chiar dacă primește un răspuns greșit, va solicita copilului să detalieze și să explice de ce ajuns la această soluție.

Jocuri- exerciții care pot fi folosite la vârsta preșcolară :

Exemplificare – un joc-exercițiu potrivit vârstei preșcolare: *”Ghicește cine este și ce face!”* . Se prezintă copiilor câte o imagine parțial acoperită și li se cere să descopere personajul și

acțiunea care ar putea fi ilustrată, din punctul lor de vedere, generând astfel răspunsuri a ce ar putea fi.

Un alt exercițiu de gândire poate fi o povestire și imaginarea unei rezolvări din perspectiva fiecăruia. Genul problemei: ”Doi frați observă că pisica lor se află pe o creangă aproape de vârful copacului. Ei sunt speriați și se gândesc cum ar putea să o ajute.” Se cer soluții de a rezolva această problemă. (Răspunsuri posibile: un adult poate să o ajute, ar putea veni pompierii să o dea jos din copac, cei doi frați ar trebui să- i aducă mâncare și astfel pisica ar coborî singură, sau se poate ca pisica să urmărească un porumbel și nu vrea să coboare).

Metoda inversă- este folosită pentru a elimina percepția unei situații dintr-o singură perspectivă, nu contează modul de a vedea lucrurile care au sens sau nu, scopul ei este de a elibera, de a ne mișca liber, pentru ca informațiile să fie regrupate într-un mod diferit. Operând inversare, ne instalăm pe o poziție nouă.

Un exercițiu pentru această metodă: Se oferă copiilor planșe care ilustrează diverse acțiuni. Sunt lăsați să le descrie în moduri diferite. Pe prima planșă se observă o fetiță care ține în mână un buchet de flori și lângă dânsa este mama ei. Primul copil va zice: ” Fetița oferă flori mamei.” Urmează apoi inversiuni: ” Mama primește florile.” ”Florile sunt pentru cele două, fiind trimise de o altă persoană.” ”Florile au fost cumpărate pentru a fi dăruite bunicii.” ”Fetița a adus flori din grădină pentru a le așeza în vază.”

Acestea au fost câteva exerciții care pot fi realizate la grupă cu preșcolarii, având scopul de a genera alternative, de a relaxa modul rigid de a vedea lucrurile.

Ședințele de brainstorming- sunt propuse pentru exersarea gândirii laterale, fiind un proces prin care membrii unui grup emit cât mai multe idei spontane legate de un subiect anume, pentru a găsi soluții. Elementele principale sunt: stimularea încrucișată, suspendarea judecății și cadrul formal.

Conceptul de bază al gândirii laterale este restructurarea intuitivă, care se realizează prin redistribuirea informațiilor. Redistribuirea, ca bază a gândirii laterale, presupune eliberarea de modele rigide, fixate prin experiență, având ca instrument relaxarea- mijlocul prin care ne eliberăm de tipare, de tot ce este prestabilit și crearea altora.

Conceptul de relaxare este cristalizat într-un anumit instrument al limbajului, numit PO de către Edward de Bono, termen specific gândirii laterale, așa cum este NU pentru gândirea logică.

Gândirea laterală scoate în evidență nevoia de a schimba tipare, de a le actualiza și a le spori utilitatea.

Bibliografie:

- *"Gândirea laterală"*, Edward de Bono, Ed. Curtea Veche, București, 2011
- *"Psihologia inteligenței"*, Piaget, J., 1965 Editura Științifică, București.